

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	440
Land:	Serbien
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat. Serbien - lov og orden.
Udgivet:	24. november 2008
Optaget på baggrundsmaterialet:	13. januar 2009

Temanotat

Serbia – lov og orden

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Arbeids- og inkluderingsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Rapportene er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2008

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A
Postboks 8108 Dep
N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

Executive summary

This report gives a brief summary of Serbia's current security situation, based primarily on reports by state/foreign departments, international and local NGOs/human rights organisations, and relevant media outlets. Outlines of Serbia's police and security services, judiciary, ombudsman institutions and military are provided in separate chapters. The report does not attempt to provide an exhaustive or in-depth overview over security conditions in Serbia today. Rather, emphasis is given to recent developments (2007-2008) relevant to Serbia's vulnerable groups and minority populations in particular.

INNHold

1. Den generelle sikkerhetssituasjonen	6
2. Poli- og sikkerhetstjenesten	8
3. Rettsvesenet	12
4. Ombudsmannsembetet	15
5. Militærtjeneste	16
6. Kilder.....	18

1. DEN GENERELLE SIKKERHETSSITUASJONEN

Mange år med politisk og økonomisk ustabilitet har påvirket Serbias generelle sikkerhets- og menneskerettighetssituasjon. Til tross for stadige forbedringer de siste årene, fortsetter imidlertid den generelle utviklingen i regionen samt ressursproblematikk å prege landets interne sikkerhetssituasjon. I etterkant av Kosovos uavhengighetserklæring i februar 2008 ble det rapportert om en rekke sikkerhetsrelaterte hendelser i Serbia, som i hovedsak gikk ut over etniske albanere. På samme tid ble flere utenlandske diplomatiske misjoner truet eller angrepet av demonstranter. På et mer generelt grunnlag blir enkelte minoritetsgrupper fortsatt utsatt for trakassering og diskriminering. Myndighetene, herunder politi- og rettsvesenet, mottar regelmessig kritikk for ineffektivitet, utilstrekkelig koordinering mellom instanser og mangelfull håndheving av lov og orden.

En rekke tiltak har imidlertid blitt iverksatt de senere årene for å forbedre og profesjonalisere Serbias sikkerhetssektorer. Blant annet har myndigheter i en årrekke arbeidet med å reformere politi- og rettsvesenet. Landet har tilsluttet seg en rekke internasjonale menneskerettighetskonvensjoner og standarder, og gjør anstrengelser for å forankre disse prinsippene innenfor offentlige tjenesteetater. Politiet har gjennomgått omstruktureringer for å kunne møte dagens utfordringer på en bedre måte, og det foregår en kontinuerlig opplæring i nye etiske retningslinjer. Flere internasjonale organisasjoner samarbeider med myndighetene for utvikle profesjonelle nasjonale instanser. Serbias reformfremdrift og arbeid for å heve institusjonelle standarder, har nær sammenheng med landets EU-integrasjonsprosess.

Ifølge US State Department foreligger det ikke opplysninger om at myndighetene eller deres agenter var ansvarlige for politiske drap i 2007,¹ ei eller rapporter om at det ble holdt politiske fanger.² Det foreligger heller ikke rapporter om politisk motiverte forsvinninger eller systematisk bruk av tortur eller umenneskelig behandling i løpet av 2007. Loven forbyr vilkårlig arrestasjon og forvaring, og myndighetene har i all hovedsak overholdt disse forbudene. Det ble heller ikke rapportert om forvaring og utspørring av menneskerettighetsaktivister i 2007.³ Imidlertid finnes rapporter der det fremgår at politiet har utført fysisk og psykisk mishandling av anholdte personer, og deltatt i trakassering av enkeltpersoner i forbindelse med arrestasjoner.

¹ Det bemerkes at det etter svært lange prosesser er blitt avsagt dommer hvor tiltalte er blitt funnet skyldige i rettssakene knyttet til de politiske drapene på tidligere statsminister Zoran Djindjić og tidligere president Ivan Stambolić, samt i rettssaken i tilknytning til drapsforsøket på utenriksminister Vuk Drasković.

² Sikkerhetsstyrkene drepte imidlertid to personer i 2005: En 16 år gammel etnisk albansk gutt ble skutt ned og drept av et medlem av hæren på grensen til Makedonia i forbindelse med irregulær grensepassering i januar 2005. En tjenestegjørende i hæren ble idømt 1 års fengsel for denne hendelsen. En person døde etter mishandling hos politiet i oktober 2005. En tjenestemann ble tiltalt og åtte ble suspendert i forbindelse med dette dødsfallet. Det foreligger ikke informasjon om utfallet av rettssaken.

³ US State Department (11 March 2008). *2007 Country Report on Human Rights Practices – Serbia (includes Kosovo)*: <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2007/100583.htm>.

2. POLITI- OG SIKKERHETSTJENESTEN

Politiet i Serbia (Vojvodina inkludert) er sentralisert, og øverste myndighet er landets innenriksminister. Direkte underlagt Innenriksministeriet finnes et politidirektorat ("General Police Directorate of the Ministry of Interior"). Politidirektoratet er inndelt i 15 organisatoriske enheter som er plassert innenfor ministeriet samt 27 eksterne regionale enheter, som alle rapporterer til ministeriet. Underlagt disse finnes det ca. 160 politistasjoner, 60 grenseovervåkingsstasjoner samt 50 trafikkpolitistasjoner på landsbasis.⁴

De serbiske politistyrkene teller omtrent 43 000 tjenestefolk, hvorav omtrent 20 prosent er kvinner.⁵ De fleste polititjenestemennene er serbere, men styrken har også etniske ungare, bosnjaker, noen få etniske albanere samt personer med annen etnisk bakgrunn. Andelen etniske minoriteter i politiet står imidlertid ikke i forhold til den prosentvise andelen minoritetsbefolkningen utgjør i Serbia.⁶

Politi-loven som ble vedtatt i 2005 innebar store organisatoriske endringer av polititjenestene. Loven markerte en forbedring i forhold til tidligere lovgivning med hensyn til respekt for individet, og politiet ble blant annet forpliktet til å følge nasjonale og internasjonale retningslinjer. Et direktiv over etiske retningslinjer for polititjenesten er vedtatt og inngår som en obligatorisk del av politiutdanningen.

Et internt kontrollorgan ("Sector for Internal Control of the Police") ble etablert i 2006. Kontrollorganet mottok 1 600 klager knyttet til politiets opptreden i perioden januar-august 2007, hvorav 30 prosent omhandlet stillingsmisbruk, bestikkelser og dokumentforfalskning. Det ble anlagt sak mot 126 tjenestemenn. Til sammen innledet kontrollorganet 2 500 disiplinærprosedyrer i samme periode.⁷

I løpet av 2008 har det blitt iverksatt ytterligere tiltak for å forbedre rutinene for ansvarliggjøring av politiet, blant annet har det blitt opprettet fire regionale klageenheter og det har blitt produsert informasjonsbrosjyrer til publikum vedrørende rutiner og saksgang for klager.

I tillegg til politiets interne kontrollorgan, finnes et internt klageorgan innenfor innenriksministerens kabinett ("Bureau for Complaints and Grievances") som i stor grad utfører samme oppgaver som politiets kontrollorgan. De to enhetene samarbeider tett.⁸

⁴ Organisasjonskart for Innenriksministeriet og politiet kan gjenfinnes på OSSEs hjemmesider under *Policing Profiles of Participating and Partner States*:

http://polis.osce.org/countries/details?item_id=46.

⁵ Ibid. Se også US State Department (11 March 2008).

⁶ Human Rights Watch (November 2008). *Hostages of tension: Intimidation and Harassment of Ethnic Albanians in Serbia after Kosovo's Declaration of Independence*, s. 15:

<http://www.hrw.org/reports/2008/serbia1108/>.

⁷ European Commission (6 November 2007). *Serbia 2007 Progress Report: Enlargement Strategy and Main Challenges 2007-2008*, s. 41-42:

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2007/nov/serbia_progress_reports_en.pdf.

⁸ Kilde: http://polis.osce.org/countries/details?item_id=46. Landinfo forstår det slik at det såkalte "Bureau for Complaints and Grievances", som er plassert innenfor ministerens kabinett, har en overoppsynsrolle og eventuelt koples inn ved særskilt sensitive/alvorlige saker.

EU-kommisjonen bemerker at det interne kontrollorganet er forhindret fra å utføre en tilstrekkelig effektiv jobb, hovedsaklig fordi det mangler støtte innad i politiet og fordi det både er underbemannet og underfinansiert.⁹ US State Department oppsummerer at

*[...] while Internal Control could not itself redress abuses, during the year it gained the authority to file criminal reports with the prosecutor and recommend the initiation of disciplinary proceedings. While the office recommended numerous disciplinary proceedings against interior ministry employees, it had no means of following up on proceedings, and some offices completely ignored its recommendations.*¹⁰

International Helsinki Federation har tidligere rettet kritikk mot at innenriksministeren har en rådgivende rolle overfor kontrollorganet, og blant annet er bemyndiget til å sette opp organets retningslinjer.¹¹

I motsetning til opplysningene som gis av US State Department (notatets s.4) om bruk av tortur, påpeker Svensk UD at [...] Flera fall har framkommit där den serbiska polisen har använt sig av tortyr för att framtvunga erkännanden eller demonstrera sin makt. Enskildas klagomål mot polisen tas sällan på allvar.¹²

Korrupsjon og manglende straffeforfølgelse av polititjenestemenn er fortsatt problematisk, og det foreligger rapporter om at politiet ikke fullt ut respekterer sentrale menneskerettigheter. Forsatt rapporteres det om at politiet mishandler og trakasserer personer som har blitt pågrepet. Slik mishandling foregår, ifølge US State Department, som regel i forbindelse med arrestasjon/anholdelse. I EU-kommisjonens "Progress Report" for 2008 påpekes det videre at ressursproblematikk og dårlige interne koordineringsmetoder svekker politiets effektivitet. OSSE gir fortsatt aktiv bistand i forbindelse med flere aspekter av reformeringen av politiet.¹³

EU-kommisjonen uttaler ellers bekymring over ulovlig våpenbesittelse i samfunnet samt fremveksten av private sikkerhetsbyråer i Serbia:

*[...] Private security is not adequately regulated. Estimates suggest that up to 3,000 agencies, providing a wide range of security services, are operating in the absence of proper licensing and control. Small arms and light weapons are widespread and often subject of illicit use. This is a serious problem regarding criminal activity. Illicit arms possession among the general public remains very high. This still poses a significant challenge to security in Serbia.*¹⁴

⁹ European Commission (5 November 2008). *Serbia 2008 Progress Report: Enlargement Strategy and Main Challenges 2008-2009*, s. 51: http://ec.europa.eu/enlargement/press_corner/key-documents/reports_nov_2008_en.htm.

¹⁰ US State Department (11 March 2008), s. 3.

¹¹ International Helsinki Federation (27 March 2007). *Human Rights in the OSCE Region 2006 Serbia*: http://www.ihf-hr.org/documents/doc_summary.php?sec_id=3&d_id=4387.

¹² Sveriges Utrikesdepartement (januar 2008). *Mänskliga rättigheter i Serbien 2007*, s. 4: http://www.manskligarattigheter.gov.se/extra/document/?instance=1&action_show_document.437.=1

¹³ Se bl.a. OSCE (2007). *Annual Report of the Secretary General on Police-Related Activities in 2007*, s 30-37: http://www.osce.org/documents/spmu/2007/07/33230_en.pdf.

¹⁴ European Commission (5 November 2008), s. 51.

Ansvaret for det serbiske sikkerhetspolitiet, "Security Information Agency" (BIA),¹⁵ ble overført fra innenriksdepartementet til regjeringen i juli 2002, i henhold til den nye "Law on the Security Information Agency of the Republic of Serbia".

BIA arbeider i dag i forhold til både internasjonal og nasjonal sikkerhet og etterretning, og har en bemanning på over 2 000 personer. Blant de mellom 2 500 og 3 000 ansatte som ble overført til BIA fra den tidligere serbiske sikkerhetstjenesten, ble ca. 600 avsatt grunnet tilknytning til kriminelle miljøer eller for å ikke passere sikkerhetsklareringen. Ca. 400 personer fra "det gamle systemet" har videre gått av med pensjon. Anslagsvis har omtrent 50 prosent av tidligere ansatte i statens sikkerhetstjeneste blitt skiftet ut i forbindelse med overgangen til BIA.¹⁶

¹⁵ Hjemmeside (med organisasjonskart) for BIA: <http://www.bia.gov.rs/index1-eng.htm>.

¹⁶ For mer informasjon om BIA, se bl.a: Sasa Jankovic (2007). The Status of Serbia's Intelligence Reform and its Challenges. I Anja H. Ebnöther, LtCol Mag. Ernst M. Felberbauer (red.), *Security Sector Reform in South East Europe - from a Necessary Remedy to a Global Concept*, s. 149-150: http://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/10_wg13_global-concept_200_jankovic.pdf; European Stability Initiative (ESI), Anastasijevic, Dejan (31 March 2008). *What's Wrong with Serbia?*: <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=310> samt Balkan Insight (27 October 2008). Serbia Security Body Publishes Activity Report. *Balkan Insight*: <http://balkaninsight.com/en/main/news/14321/>.

3. RETTSVESENET

Serbias delvis autoritære grunnlov fra 1990 ble skiftet ut høsten 2006. Parlamentet vedtok den nye grunnloven i september 2006, og grunnloven ble godtatt i en folkeavstemning i oktober 2006.¹⁷ Grunnloven er bl.a. blitt kritisert i forhold til uklare bestemmelser omkring domstolenes uavhengighet, vage bestemmelser knyttet til nasjonale lovers rang over folkeretten og at den åpner for at parlamentsmandatene er knyttet til partiet og ikke det individuelle medlemmet av parlamentet.

Serbia har gjennomført et omfattende lovgivningsarbeid de seneste årene, herunder Lov om offentlighet, Ombudsmannslov, Vitnebeskyttelseslov, nye lover for religiøse samfunn og NGOer, ny straffelov, ny straffeprosesslov samt ny politilov.¹⁸ Serbia har som suksessorstat til Serbia og Montenegro, overtatt forpliktelsene i alle sentrale menneskerettighetskonvensjoner.

Det serbiske rettssystemet består av kommune- og distriktsdomstoler, Høyesterett og Konstitusjonsdomstolen. Spesialdomstoler for krigsforbrytelser og organisert kriminalitet er etablert innenfor Beograds distriktsdomstol. Ytterligere to organer er involvert i behandlingen av krigsforbrytersaker: "Office of the War crimes Prosecutor" (OWCP) og "War crimes Investigations Service of the Serbian Police". I 2001 ble et såkalt "High Judicial and Prosecutorial Council" etablert for å styrke dommernes og domstolenes uavhengighet. Rådet er et uavhengig ekspertorgan som nominerer dommere og ledere av domstolene for godkjenning av nasjonalforsamlingen.

I mai 2006 vedtok den serbiske nasjonalforsamlingen en omfattende strategi for reform av rettsvesenet, med hovedmål å gjenopprette tiltroen til rettsvesenet. Strategien var tuftet på fire prinsipper: domstolenes uavhengighet, åpenhet, ansvarlighet og effektivitet. Fokus ble blant annet satt på tiltak som kunne bidra til å korte ned behandlingstider og etablere standarder for utnevninger av dommere og andre domstolsansatte.

En ny straffelov ble innført i Serbia fra januar 2006 og en ny straffeprosesslov trådte i kraft medio 2007. Ansvar for etterforskning i straffesaker ble med den nye loven flyttet fra "investigative" dommere til anklagemyndigheten. Samtidig med vedtaket om ny straffelov ble følgende lover vedtatt: "Code on Execution of Criminal Penalties", "Code on Juvenile Offenders" og "Code on Protection of Parties to the Criminal Procedure". Sistnevnte lov innebar etablering av et vitnebeskyttelsesprogram. Lovene trådte i kraft i januar 2006. I henhold til loven har en tiltalt rett til advokat, og om nødvendig på det offentliges regning. Domstolene skal ha tolker tilgjengelig når dette er påkrevd.

¹⁷ International Crisis Group kritiserer gjennomføringen av folkeavstemningen i rapporten *Serbia's New Constitution: Democracy Going Backwards*: <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=4494&l=1>.

¹⁸ Lovene er tilgjengelig på <http://www.ecoi.net/serbia/nationallaw>.

Grunnloven sikrer i utgangspunktet et uavhengig rettsvesen. Politisk innflytelse, korrupsjon, inkompetente dommere og rettsforhandlinger som trekker ut i tid har imidlertid over lang tid preget rettssystemet. I EU-kommisjonens "Serbia Progress Report" fra november 2008 bemerkes det at reform og forbedringer av Serbias rettsystem i løpet av 2007 i stor grad har dreid seg om administrative framsteg.

Av hovedproblemer trekker kommisjonen frem at den sentrale lovgivningen som skal muliggjøre full implementering av den nye konstitusjonen fra 2006, samt gjennomføring av reformene av rettsvesenet, ennå ikke er på plass. Uten slike lovverk kan ikke nye dommere eller anklagere utnevnes, og stillinger blir stående ubesatte. Omtrent 200 dommere som har passert pensjonsalder har ennå ikke blitt tatt ut av aktiv tjeneste. Konstitusjonsdomstolen var ikke operativ i perioden fra oktober 2006 til desember 2007, og fortsatt er kun ti av totalt 15 dommere tilsatt.¹⁹ Systemet sliter med underbemanning, lav effektivitet, ressursproblematikk og stadig voksende restanser. Det kan ta svært langt tid å få en endelig dom i en sak. Kommisjonen bemerker videre at "[...] considerable efforts still need to be made by Serbia to ensure the independence, accountability and efficiency of the judicial system."²⁰

Svensk UD skriver i "Mänskliga rättigheter i Serbien 2007" at

*[...] rättssäkerheten och allmän kunskapsnivå om mänskliga rättigheter får beskrivas som låg med europeiska mått. Korruption inom rättsväsendet och ineffektiviteten i domstolarnas arbete fortsätter att utgöra ett stort problem. Ett lagförslag om en övergripande reform av rättsväsendet har varit på parlamentets bord under en längre period men har ännu inte antagits. Serbien har antagit de flesta lagarna som ska finnas i överensstämmelse med internationell rätt men tillämpningen av dessa är otillfredsställande.*²¹

"High Judicial and Prosecutorial Council" har blitt kritisert for politisk påvirkning og for å bryte med prinsippene for uavhengighet, blant annet av International Helsinki Federation.²² Også Europarådet uttrykker bekymring over tilsettingsrutinene og den overhengende fare for politisering av rådets funksjon.²³

Når det gjelder krigsforbryterdomstolene, møter disse fortsatt relativt stor motstand, både fra politisk og offentlig hold. Dette påvirker effektiviteten i saksbehandlingen negativt. Flere kilder påpeker at vitnebeskyttelsesprogrammer og ressurser til generell oppfølging av vitner er mangelfulle.²⁴

¹⁹ Konstitusjonsdomstolen sluttet å fungere da den tidligere domstolspresidenten gikk av med pensjon, og forlot domstolen uten beslutningsdyktig antall og president. Den nye domstolen ble ikke bemannet før utløpet av 2007.

²⁰ European Commission (5 November 2008).

²¹ Sveriges Utrikesdepartement (januar 2008), s. 1-2.

²² International Helsinki Federation (27 March 2007).

²³ CoE Parliamentary Assembly (15 September 2008). *Honouring of obligations and commitments by Serbia*: <http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/WorkingDocs/Doc08/eDOC11701.htm>.

²⁴ For mer informasjon: International Center for Transitional Justice (ICTJ) (February 2008). *Against the Current—War Crimes Prosecutions in Serbia 2007*: <http://www.ictj.org/images/content/7/8/780.pdf>.

4. OMBUDSMANNSEMBETET

Serbias ombudsmannslov ble vedtatt i september 2005. Embetet ble imidlertid først etablert på statsnivå i 2007, mens det på provinsnivå (Vojvodina) ble opprettet allerede i 2002. En rekke serbiske kommuner har også opprettet ombudsmannskontorer; per 2007 hadde kommunene Bačka Topola, Sombor, Zrenjanin, Šabac, Niš, Kragujevac, Grocka, Rakovica, Vladičin Han og Subotica egne ombudsmenn. Beograd har også egen ombudsmann.

Ombudsmannen på statsnivå²⁵ har vært aktiv siden opprettelsen av hans kontor i 2007. Ifølge EU-kommisjonen mottok kontoret hans over 2 600 henvendelser mellom januar og juli 2008. Parlamentet utnevnte fire "deputy ombudsmen" i oktober 2008. Imidlertid mangler fortsatt en rekke tekniske forutsetninger for at det statlige ombudsmannsembete skal kunne fungere tilfredsstillende, blant annet er kun omtrent halvparten av den forespeilte staben ansatt. Den generelle kunnskapen om ombudsmannsembetet er fortsatt lav i Serbia, og Ombudsmannens anbefalinger blir ikke alltid tilstrekkelig vektlagt. Ombudsmannen har selv uttrykt bekymring i forhold til hvordan embetets uavhengighet undermineres.²⁶

Ombudsmannen i Vojvodina²⁷ rapporterte at kontoret hadde tatt 382 saker til behandling i 2007, hvorav 322 var ferdig oppklart.²⁸

²⁵ Ombudsman of the Republic of Serbia: <http://www.zastitnik.gov.rs/index.php/lang-en>

²⁶ European Commission (5 November 2008).

²⁷ The Provincial Ombudsman of Autonomous Province of Vojvodina:
http://www.ombudsmanapv.org/eng/index_en.php

²⁸ En oversikt over ombudsmannskontorene gis i Belgrade Centre for Human Rights (2008). *Human Rights in Serbia 2007*: http://bgcentar.placebo.co.yu/publications_reports_en.

5. MILITÆRTJENESTE

Nye lovverk for det serbiske forsvaret og militæret ble vedtatt i desember 2007 og trådte i kraft i begynnelsen av 2008, i henhold til den nye konstitusjonen av 2006. EU-kommisjonen bemerker blant annet i "Progress Report Serbia" at

*[...] the legislative framework has not been completed, however. A national security strategy, a defence strategy, a military doctrine, new legislation on conscientious objectors and implementing laws on security agencies still need to be adopted. The Parliamentary Committee for Security and Defence was not active during the reporting period.*²⁹

Det er verneplikt i Serbia for menn mellom 18 og 35 år, og tjenestetiden er ni måneder.³⁰ Ideen om en profesjonell hær får større og større støtte i Serbia, og målsettingen er å innføre en profesjonell hær på ca. 21 000 mann i 2010.³¹

Før 2003 fikk militærnektene kun anledning til å avtjene verneplikt i ikke-stridende enheter i det militære. Retten til siviltjeneste ble nærmere regulert i lovbestemmelser som ble vedtatt 25. august 2003 og som trådte i kraft 14. oktober 2004. Søknad om siviltjeneste må fremlegges før påbegynt tjeneste eller senest innen tre måneder etter påbegynt tjeneste. Det er ikke kjent om reservister er blitt innvilget siviltjeneste.

Søknadene om siviltjeneste vil bli behandlet av en egen kommisjon underlagt Forsvarsdepartementet. Tjenestetiden for siviltjeneste er ni måneder. Antallet søknader om siviltjeneste har vært økende. I alt skal ca 40 000 ha avtjente siviltjeneste frem til 2007. Endringen av regelverket i 2005 gjorde avtjening av alternativ verneplikt vanskeligere, da blant annet søknad om alternativ tjeneste måtte leveres innen åtte dager etter innkalling til tjeneste.³²

Det har vært gitt flere amnestier i tilknytning til militærnektning og desertering i forbindelse med konfliktene som Jugoslavia har vært involvert i på Balkan. Det første ble gitt 18. juni 1996 og gjaldt militærnektning og desertering som fant sted før 14. desember 1995. Det ble dernest gitt et amnesti 2. mars 2001 for militærnektning og desertering som fant sted før 7. oktober 2000.³³ Med amnestiloven av april 2006 fikk militærnektene amnesti for strafferettslig forfølgelse for handlinger begått etter oktober 2000.³⁴

Ifølge lov om reisedokumenter av 28. april 2002 er det ikke lenger et vilkår for utstedelse av pass at verneplikt er avlagt.

²⁹ European Commission (5 November 2008), s. 11.

³⁰ Før 2001 var tjenestetiden tolv måneder. I praksis blir sjeldent menn over 27 år innkalt til verneplikt. Reservister har en forpliktelse opp til 60 år. Etter 2000 har sjelden reservister blitt innkalt. Informasjonen er fra Quaker Council for European Affairs (QCEA) (June 2008). *The Right to Conscientious Objection in Europe – A Review of the Current Situation. Country Report Serbia*: <http://www.quaker.org/qcea/coreport/SERBIA2008.pdf>.

³¹ Republic of Serbia, Ministry of Foreign Affairs: <http://www.mfa.gov.yu/search.html>.

³² QCEA, op.cit.

³³ Ibid. I tillegg er det gitt et særlig amnesti knyttet til de tidligere konfliktene i Sør-Serbia. Lovene kan finnes på: <http://www.ecoi.net/serbia/nationallaw>.

³⁴ Republic of Serbia, Ministry of Foreign Affairs.

6. KILDER

- Balkan Insight (27 October 2008). Serbia Security Body Publishes Activity Report. *Balkan Insight*. Tilgjengelig fra <http://balkaninsight.com/en/main/news/14321/> [lastet ned 17.11.2008]
- Belgrade Centre for Human Rights (2008). *Human Rights in Serbia 2007*. Tilgjengelig fra <http://bgcentar.placebo.co.yu/upload/documents/Human%20Rights%202007.pdf> [lastet ned 17.11.2008]
- Belgrade Centre for Human Rights/OSCE (2006). *Results of the public opinion poll on war crimes trials in Serbia*. Tilgjengelig fra http://www.osce.org/documents/srb/2007/03/23518_en.pdf [lastet ned 17.11.2008]
- CIA The World Factbook (2008). *Serbia* (updated 2 October 2008). Tilgjengelig fra <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/rb.html> [lastet ned 17.11.2008]
- Council of Europe Parliamentary Assembly (15 September 2008). *Honouring of obligations and commitments by Serbia*. Tilgjengelig fra <http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/WorkingDocs/Doc08/eDOC11701.htm> [lastet ned 17.11.2008]
- European Stability Initiative (ESI), Anastasijevic, Dejan (31 March 2008): *What's Wrong with Serbia?* Tilgjengelig fra <http://www.esiweb.org/index.php?lang=en&id=310> [lastet ned 17.11.2008]
- European Commission (5 November 2008). *Serbia 2008 Progress Report: Enlargement Strategy and Main Challenges 2008-2009*. Tilgjengelig fra http://ec.europa.eu/enlargement/press_corner/key_documents/reports_nov_2008_en.htm [lastet ned 17.11.2008]
- European Commission (6 November 2007). *Serbia 2007 Progress Report: Enlargement Strategy and Main Challenges 2007-2008*. Tilgjengelig fra http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2007/nov/serbia_progress_reports_en.pdf [lastet ned 17.11.2008]
- Helsinki Committee for Human Rights in Serbia (2007). *Annual Report: Serbia 2007*. Tilgjengelig fra <http://www.helsinki.org.yu/doc/Report2007.pdf> [lastet ned 17.11.2008]
- Human Rights Watch (November 2008). *Hostages of tension: Intimidation and Harassment of Ethnic Albanians in Serbia after Kosovo's Declaration of Independence*. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/reports/2008/serbia1108/> [lastet ned 17.11.2008]
- Human Rights Watch (30 January 2008). *World Report 2008 – Serbia*. <http://www.hrw.org/en/reports/2008/01/30/world-report-2008> [lastet ned 17.11.2008]
- International Center for Transitional Justice (ICTJ) (February 2008). *Against the Current—War Crimes Prosecutions in Serbia 2007*. Tilgjengelig fra <http://www.ictj.org/images/content/7/8/780.pdf> [lastet ned 17.11.2008]
- International Crisis Group (8 November 2006). *Serbia's New Constitution: Democracy Going Backwards*. Tilgjengelig fra <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=4494&l=1> [17.11.2008]
- International Helsinki Federation (27 March 2007). *Human Rights in the OSCE Region 2006 Serbia*. Tilgjengelig fra http://www.ihf-hr.org/documents/doc_summary.php?sec_id=3&d_id=4387 [lastet ned 16.11.2008]

- Mønnesland, Svein (1992). *Før Jugoslavia og etter*. Sypress Forlag.
- OSCE (October 2008). *Hate crimes in the OSCE Region: Incidents and responses – Annual report for 2007*. Tilgjengelig fra http://www.osce.org/documents/odihr/2008/10/33851_en.pdf [lastet ned 16.11.2008]
- OSCE. *Policing Profiles of Participating and Partner States*. Tilgjengelig fra http://polis.osce.org/countries/details?item_id=46 [lastet ned 16.11.2008]
- OSCE Serbia (25 September 2008). *Annual Report of the Secretary General on Police-Related Activities in 2007*. Tilgjengelig fra http://www.osce.org/documents/spmu/2007/07/33230_en.pdf [lastet ned 16.11.2008]
- Quaker Council for European Affairs (QCEA) (June 2008). *The Right to Conscientious Objection in Europe – A Review of the Current Situation. Country Report Serbia*. Tilgjengelig fra <http://www.quaker.org/qcea/coreport/SERBIA2008.pdf> [lastet ned 16.11.2008]
- Republic of Serbia Security Information Agency (BIA). Tilgjengelig fra <http://www.bia.gov.rs/index1-eng.htm> [lastet ned 16.11.2008]
- Republic of Serbia (22 November 2007). *Strategy to combat trafficking in human beings in the Republic of Serbia*. Published by OSCE. Tilgjengelig fra http://www.osce.org/serbia/item_11_28231.html [lastet ned 16.11.2008]
- Sveriges Utrikesdepartement (januar 2008). *Mänskliga rättigheter i Serbien 2007*. Tilgjengelig fra http://www.manskligarattigheter.gov.se/extra/document/?instance=1&action_show_document.437.=1 [lastet ned 6.11.2008]
- Statistical Office of Republic of Serbia. Tilgjengelig fra <http://webrzs.statserb.sr.gov.yu/axd/en/katalog/index.htm> [lastet ned 16.11.2008]
- Transparency International (2008). *Corruption Perceptions Index 2008*. Tilgjengelig fra http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2008 [lastet ned 16.11.2008]
- Transparency International (2007). *Global Corruption Barometer 2007*. Tilgjengelig fra http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/gcb/2007 [lastet ned 16.11.2008]
- Sasa Jankovic (2007). The Status of Serbia's Intelligence Reform and its Challenges. I Anja H. Ebnöther, LtCol Mag. Ernst M. Felberbauer (red.), *Security Sector Reform in South East Europe - from a Necessary Remedy to a Global Concept*. Tilgjengelig fra http://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/10_wg13_global-concept_200_jankovic.pdf [lastet ned 16.11.2008]
- US State Department (11 March 2008). *2007 Country Report on Human Rights Practices – Serbia (includes Kosovo)*. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2007/100583.htm> [lastet ned 16.11.2008]